

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
III Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 3
3 листопада 2023 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2023 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів III Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (3 листопада 2023 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2023. Вип. III. 272 с.

Організаційний комітет:

- Богуш А. М. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);
- Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);
- Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);
- Булгакова О.Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;
- Левицька М.І. – методист кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

4. Костюченко Ю. Дошкільник уперше йде до дитячого садка. Практичний психолог: дитячий садок. 2015. №5. С. 18 – 23.

5. Мушинський В. Особливості адаптації дітей до умов дитячого закладу. Психолог. 2004. №25–26. С. 3–12.

6. Нуреева О.С. Таємниці адаптації. Психологічні особливості дітей дошкільного віку. Третій рік життя. Х. : Вид. група «Основа»: «Тріалда», 2008. 160 с.

7. Пихтіна Н. П. Організаційно-педагогічні умови адаптації дошкільників до ДНЗ (за вимогами КМС ОНП) для студентів спеціальності «Дошкільне виховання» : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 338 с.

СИСТЕМА РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ІГРОВИХ НАВИЧОК СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ НАРОДНИХ ТВОРІВ

**К. пед. наук, доц. І. К. Мардарова
Магістрантка А. Д. Мельник**

Дошкільний вік характеризується особливим проявом ігрової діяльності, оскільки діти обіграють, наслідують та трансформують поведінку дорослих та однолітків, розігрують різні ігрові ситуації, активно взаємодіють у соціальному довір'ї та отримують необхідний життєвий досвід. Наразі, вирішуються проблеми використання різноманітних систем, алгоритмічних технологій та технік ігрової діяльності дітей задля формування в них ігрової компетентності, навичок програвання ігрових ролей, засвоєння моделей безпечної ігрової поведінки, що дозволить їм активно, безконфліктно взаємодіяти та отримувати необхідний досвід задля ефективного прояву себе в суспільному житті. Педагоги стикаючись з проблемами запам'ятовування дітьми правильного розігрування певних ігрових дій (у

зв'язку з віковими особливостями), намагаються створити інноваційний ігровий простір в якому відбувається системне повторення, поєднання або взаємозаміна різних видів ігор, що дозволяє дітям не втрачати ігровий інтерес та активно демонструвати засвоєнні навички ігрових дій.

Про це зазначають дослідження (О. Голюк, О. Демченко, Н. Ковалевської, Т. Кривошеї, Н. Кудикіної, Н. Луцан, Т. Піроженко, М. Федорової та інших), що присвячені формуванню ігрової компетентності дітей дошкільного віку.

У працях (М. Айзенбарт, Д. Горнбурк, Г. Іваниці, Г. Кіт, І. Лапшиної, Л. Любчак, О. Мельниченко, А. Пасічніченко, Г. Тарасенко та інших) розглядаються умови формування ігрових навичок дітей. Дослідники стверджують, що спеціально або вільно організована ігрова діяльність призводить до автоматизації ігрових умінь розігрування певних життєвих обставин задля отримання необхідного досвіду функціонування в соціумі та демонстрації себе як соціальної особистості.

Аналіз літератури [1, 5, 7] дозволив схарактеризувати критерії та показники сформованості ігрових навичок старших дошкільників, а саме:

Навички сценарно-ігрового планування: дитина ініціює ігрову діяльність, самостійно розробляє та пропонує на розгляд оригінальний, деталізований сюжетно-ігровий план; дитина може запропонувати корективи в ігровий сюжет, урізноманітнити або заплутати хід подій задля кращої реалізації ігрового задуму та підтримки ігрового інтересу; дитина продумує реалізацію ігрових дій, враховує наявність необхідних ігрових атрибутів, передбачає ігрові наслідки.

Навички ігрової поведінки: дитина для кращого виконання ігрового завдання та обрання необхідних ігрових дій аналізує потрібну інформацію, фокусує свою увагу на її значних деталях, визначає специфічні особливості; дитина самостійно розподіляє ігрові ролі відповідно харак-

терних ознак персонажів, здібностей та власних вподобань, охоче міняється роллю у разі ігрової потреби; дитина при демонстрації рольової поведінки та передачі образу ігрового персонажа вільно використовує різноманітні засоби виразності (вербальні/невербальні).

Навички безконфліктної партнерсько-ігрової взаємодії: дитина встановлює та дотримується обговорених ігрових правил, спостерігає за діяльністю ігрового партнера, контролює та спокійно зупиняє порушників ігрового процесу, стримує власні бажання, якщо вони порушують ігровий задум та заважають діям партнера; дитина вступає в безпечне діалогічне спілкування задля отримання більш детальної інформації щодо вирішення ігрової ситуації, вміє ставити запитання та вислуховує партнера по грі; дитина узгоджує власні ігрові дії з діями інших учасників гри, справедливо розподіляє ігрові атрибути відповідно завдання або ролі, самостійно, мирно та спокійно розв'язує ігрові суперечки, допомагає та підтримує партнера по грі.

Реквізиторсько-сценічні навички: дитина вміє добирати ігрові матеріали згідно ігрового сюжету, завдання або обраної ролі; дитина пропонує допомогу дорослому при розробці ігрової атрибутики, бережливо ставиться до ігрового обладнання та сценічного оформлення; дитина самостійно підбирає предмети-замінники згідно ігрової ситуації, застосовує різні матеріали (малюнки, фігури, іграшки тощо), демонструє приклади та називає способи їх використання.

Розроблену систему роботи з формування ігрових навичок старших дошкільників засобами театралізації народних творів упроваджували з дітьми експериментальної групи під час формувального експерименту, сутність її полягала в систематичному щоденному використанні засобів театралізації у вигляді предметних і предметних ігор наповнених фольклорним змістом під час навчання та дозвілля.

Упроваджена система роботи з формування ігрових навичок старших дошкільників засобами театралізації народних творів складалася з:

- авторських театралізованих занять: «Допоможи пригадати улюблену казку», «Допоможемо Котику і Півнику», «Катруся майбутня акторка» та театралізованого заняття «Подорож до країни казок» за технологією М. Добровольської [3];

- вправ з імпровізації та імітації: «Мій казковий герой», «Потрібні слова», «Казкова примірювальна», «Чарівні герої», «Складемо казку», «Рухаємося як герої казок», «Впізнай за музикою», «Від реальності до казки», «Чий силует» за технологією Л. Шик [6], «Жестами все покажу» за технологією М. Добровольської [2]; творчих вправ: «Казковий реквізит», «Улюблений герой», Казкове інтерв'ю»;

- гри-пантоміми: «Зайчик і їжачок» за технологією М. Добровольської [3];

- ігор-інсценізацій: «Коза і козенята», «Коза-Дерева і Рак-неборак», «Котик, Півник та Лисичка», «Покажи, які дружні казкові герої» (з використанням настільного театру); «Зайчикові друзі» (з використанням пальчикового театру) за технологією М. Добровольської [3];

- гри-драматизації: «Котик і Півник на новий лад»;

- показу відео лялькових вистав: «Пан Коцький», «Рукавичка», «Солом'яний бичок», «Колобок», «Котик та Півник»;

- відеороликів на театральну тематику: «Подорож в чарівний світ театру», «Як поводитись у театрі»;

- віртуальної екскурсії: «Ласкаво просимо до театру»;

- мультиплікацій: «Вовк і семеро козенят», «Коза-дерева», «Котик-братик та Півник», «Пан Коцький», «Зайчикова хатка»;

- рольового проектування «Казковий світ театру» з організацією дитячого свята – театралізованої вистави

«Пан Коцький та лісові звірі» (гра-драматизація за технологією Т. Олексін [4]), роботи з батьками: створення афіші до вистави «Пан Коцький та лісові звірі».

Отже, у процесі театралізації використали наступні фольклорні твори: казки «Вовк і семеро козенят», «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Котик і Півник», «Зайчикова хатка», приказки та прислів'я про дружбу, колискову «Умостився котик», мирилку «Я твій друг», скоромовки, чистомовки.

Зазначимо, що проведена система роботи сприяла формуванню ігрових навичок дітей, вони із захопленням грали в предметні та непередметні театралізовані ігри, вчилися складати ігрові сценарії, демонструвати за допомогою засобів виразності ігрові образи, вносили корективи в ігровий сюжет, урізноманітнювали хід подій задля кращої реалізації ігрового задуму, дотримувались ігрових правил (за наявності), контролювали дії ігрових партнерів, підказували, як краще продемонструвати характери героїв, узгоджували власні ігрові дії із діями інших учасників гри, намагалися справедливо розподіляти ігрові атрибути відповідно завдання або ролі, вчилися спокійно розв'язувати ігрові суперечки, якщо вони виникали (наприклад, бажали виконувати однакові ролі), підбирали предмети-замінники та створювати ігрову атрибутику, бережно до неї відносились.

Порівняльні результати сформованості ігрових навичок дітей в контрольній та експериментальній групах після проведеного контрольного зрізу. Так, на високому рівні в експериментальній групі 12 (50%) дітей, а в контрольній групі лише 6 (25%) дітей. Середнього рівня сформованості ігрових навичок досягли 8 (33,3%) дітей в експериментальній групі порівняно з 7 (29,2%) дітьми в контрольній групі, базовий рівень залишився лише у 4 (16,7%) дітей експериментальної групи та у 11 (45,8%) дітей контрольної групи.

Таким чином, проведений контрольний зріз довів ефективність використання системи роботи з формування ігрових навичок старших дошкільників засобами театралізації народних творів. Матеріали проведеного дослідження можуть бути використані в роботі закладів дошкільної освіти, при розробці освітніх програм і методичних посібників для вихователів та батьків з проблем формування ігрової компетентності, ігрових навичок та організації театралізованої діяльності старших дошкільників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти: державний стандарт дошкільної освіти (нова редакція. Наказ МОН України від 12.01.2021). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення 25.04.2023).

2. Добровольська М. П. Конспект інтегрованого заняття в старшій групі з елементами театралізованої діяльності «Скринька казок». URL: <https://vseosvita.ua/library/konspekt-intehrovanoho-zaniattia-v-starshii-hrupi-z-elementamy-teatralizovanoi-diialnosti-skrynka-kazok-589213.html> (дата звернення 23.04.2023).

3. Добровольська М. П. Подорож в країну казок і фантазії: конспект театралізованої діяльності для дітей 4-5 років. URL: <https://vseosvita.ua/library/konspekt-teatralizovanoi-diialnosti-dlia-ditei-4-5-rokiv-podorozh-v-krainu-kazok-i-fantazii-589206.html> (дата звернення 23.04.2023).

4. Олексін Т. М. Театралізована гра за мотивами української народної казки «Пан Коцький». URL: <https://vseosvita.ua/library/teatralizovana-gra-za-motivami-ukrainskoi-narodnoi-kazki-pan-kockij-dla-ditej-5-go-roku-zitta-397910.html> (дата звернення 23.04.2023).

5. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти / авт. кол.

Г. Тарасенко, Н. Гавриш, Н. Кудикіна, Н. Лисенко, Л. Калмикова, Т. Поніманська та ін; за ред. Г. С. Тарасенко. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 320 с.

6. Шик Л. А. Театралізована діяльність. Художньо-естетичний розвиток дошкільників. Харків: Вид. група «Основа», 2011. 176 с.

7. Я у світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова та ін.; наук. кер. О. Л. Кононко. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с.

КУЛЬТУРА ПОВЕДІНКИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ: ПОНЯТТЯ ТА СКЛАДНИКИ

**Д. пед. наук., проф. О. С. Монке
Магістрантка І. Кушнір**

Культура поведінки, як одна з провідних якостей вихованої особистості є сукупністю сформованих, соціально значущих характеристик людини, її повсякденних вчинків у суспільстві, заснованих на нормах моральності, етики, естетичної культури. Культурна людина знаходить не тільки правильну форму поведінки у певній ситуації, а й уміє орієнтуватися у нових для неї обставинах.

У площині формування культури поведінки особистості надзвичайно важливим є розвиток сигніфікації і прийняття відповідних культурних інструментів (символів, значень, сценаріїв, цілей тощо) людської діяльності, і постановка педагогом дитини «у центр своєї виховної дії як незалежного суб'єкта, відмежованого від інших у своїх реальних здобутках» [11; 1]. Все це є основними викликами виховання і навчання культури поведінки в дошкільному дитинстві.

У сучасній українській та зарубіжній психолого-педагогічній науці проблема виховання культури поведін-